

En socialtjänst som står för
kontroll och repression eller
är öppen och tillgänglig?

Monica Engström

Akademikerförbundet SSR

Upplägg

- Socialpolitik jmf kriminalpolitik
- Ny socialtjänstlag
- Tidöavtalet och de områden som främst påverkar socialpolitiken
- Sammanfattning och slutsatser

Socialpolitik,

direkta eller indirekta statliga åtgärder för att tillförsäkra enskilda individer drägliga levnadsförhållanden, "välfärd", eller med andra ord för att lösa eller förebygga sociala problem

Socialtjänstens mål

Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras social situation inriktas på att frigöra och utveckla enskilda och grupper egna resurser.

Verksamheten ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

Socialtjänstens uppdrag

- Förbygga och motverka sociala problem
- Öka den enskildes möjligheter att ta del i samhällets gemenskap
- Begränsa och avhjälpa enskilda och gruppers behov av stöd och hjälp
- Möjliggöra och skapa förutsättningar för den enskilde
- Verka för att barn växer upp under trygga och goda förhållanden
- Grunddrag i reformen – all vård och behandling inom socialtjänsten ska så långt möjligt ske i frivilliga former

Kriminalpolitik,

statliga åtgärder som rör brottsligheten, huvudsakligen genom strafflagstiftning, polis, åklagarväsen, domstolar och kriminalvård

Kriminalpolitik innebär en styrning av medborgarna med maktmedel som straff och tvång

I vidare mening kan också räknas åtgärder inom andra samhällsområden som kan leda till minskad brottslighet

Kriminalpolitikens mål

- Minska brottsligheten och öka människors trygghet.
- De som begår brott ställs till ansvar för sina handlingar vilket ska ske på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Socialtjänsten jmf polisen

- **Polisen** - se till att alla följer lagen och att hjälpa och skydda människor från brott; se till att samhället och människorna i samhället är trygga. Lagföra kriminella för att skydda övriga samhällsmedborgare.
- **Socialtjänsten** - ge människor i behov stöd, hjälp, omsorg och skydd inom lagstadgade ansvarsområden. Socialarbetare ska göra gott för människor genom att hjälpa, stödja och skydda enskilda individer och grupper.

Regelgivning - styrning på nationell nivå

- Komplex verklighet med olika målkonflikter
- Dynamik - förändringar inom ett område påverkar ofta förutsättningar inom andra områden
- Styrning – är regeln det bästa sättet att uppnå det man vill åstadkomma?
- Påverkar regeln andra områden och sektorer?
- Är regeln effektiv utifrån organisation, handhavande, beslutsnivåer?
- Leder regeln till att kostnader o dyl. vältras över på andra sektorer?

Ny socialtjänstlag – varför?

- Säkerställa en mer effektiv användning av resurser och till största möjliga nytta
- Öka tilliten och förtroendet
- Öka tillgängligheten
- Nå även dem som är svåra att nå
- Erbjuda hjälp och stöd på ett enklare sätt än idag
- Säkerställa att insatserna fungerar

De större förändringarna i den nya socialtjänstlagen

- Målen utökas med ett tydligare uppdrag kring förebyggande arbete, jämställdhet och en lätt tillgänglig socialtjänst
- Krav på att verksamheten ska utgå ifrån vetenskap och beprövad erfarenhet
- Möjlighet att tillhandahålla insatser utan behovsprövning

Målen med den nya lagen

- Förändra styrningen - mot vetenskap och beprövad erfarenhet; från kvalitet och detaljreglering
- Mer forskning; ökad kunskapsproduktion
- Tillhandahålla och erbjuda insatser som fungerar
- Större fokus på förebyggande arbete och tidiga insatser; att förebygga sociala problem och behov av mer ingripande insatser
- Sänka trösklarna, öka tillgängligheten
- Öppna upp lagen för att möjliggöra nya arbetssätt och metoder
- Hushålla med våra gemensamma resurser

Tidöavtalet - pågående förändringar -

Överenskommelse om att genomföra reformer som löser de stora samhällsproblem som Sverige har inom områdena:

- Hälsa- och sjukvården
- Klimat och energi
- Kriminalitet
- Migration och integration
- Skolan
- Tillväxt och hushållsekonomi
- Andra samarbetsfrågor – övrigt

Tidöavtalet:
**Överenskommelse
för Sverige**

Akademikerförbundet SSR

Kriminaliteten och gängbrottsligheten

- konkreta politiska förslag som löser de viktigaste samhällsproblemen

Förslag med påverkan på socialtjänsten

- **Socialtjänstlagen ska reformeras** - brottsförebyggande arbetet samt arbetet att ta människor ur kriminalitet ska tydliggöras och lagfästas
- **Socionomutbildningen reformeras** - kriminalitet ett obligatoriskt moment
- **Utökade befogenheter** för tidiga och obligatoriska insatser för barn eller vårdnadshavare

Förslag med påverkan på socialtjänsten

- **Förstärka föräldraansvaret** - möjliggöra tidiga insatser för barn som begår brott, är i riskzon eller lever i andra former av utsatthet
- **Påverka föräldrar genom eko. och sociala konsekvenser** - pröva andra sätt än solidariskt skadeståndsansvar
- **Ungdomskriminalitetsnämnder och bevistalan**
- **Sänkt straffmyndighetsålder**

Förslag med påverkan på socialtjänsten

● Ny huvudregel i sekretesslagstiftningen

- all relevant information ska delas med brottsbekämpande myndigheter för att bekämpa brott. Myndigheter måste kunna dela information med brottsbekämpande myndigheter när det behövs för att bekämpa brott, bidragsfusk, felaktig bokföring och arbetslivskriminalitet.

I ett andra led ska förutsättningarna att ge brottsbekämpande myndigheter direktåtkomst till andra myndigheters relevanta databaser och register utredas.

Ny huvudregel i sekretesslagen

”Huvudregeln för dig som socialsekreterare ska vara att du ska dela all information med bland annat skolan och polisen.”

Gunnar Strömmer, Råd för framtiden, 2023-03-30

Akademikerförbundet SSR

Migrationen och integrationen

- konkreta politiska förslag som löser de viktigaste samhällsproblemen

Förslag med påverkan på socialtjänsten

- Kvalificering genom egen ansträngning till sociala förmåner och bidrag – bl.a. ekonomiskt bistånd
- Förbud mot ekonomiskt bistånd till papperslösa (begränsat utrymme för nödbistånd)
- Begränsning av rätten till tolk för personer med uppehållstillstånd och svenskt medborgarskap

Förslag med påverkan på professionen

- **Anmälningsplikt** – kommuner och myndigheter får ansvar att säkerställa personens lagliga rätt att vistas här. Krav på att informera Migrationsverket och Polismyndigheten
- **Tjänstemannaansvaret** – stärka åtgärderna mot tjänstefel och vidga ansvaret för annan myndighetsverksamhet än myndighetsutövning

Förflyttningar?

- Socialpolitiken - en del av kriminalpolitiken?
- Stort fokus på brottsförebyggande arbete - kriminaliteten - **det** sociala problemet?
- Från serviceinriktad, hjälpande och stödjande till en överordnad, kontrollerande och repressiv funktion?
- Från frivillighet, självbestämmande, delaktighet till fler tvingande åtgärder och obligatoriska insatser
- Från yttersta skyddsnät till en snävare form av kvalificering för rätten till stöd och hjälp?
- Ett större individuellt ansvar?
- En ny syn på integritet?

Konsekvenser ?

- Mindre tillit - svårare att nå vissa människor och grupper, sämre möjligheter att arbeta förebyggande?
- Fokus och styrning – brottslighet och migration – konsekvenser för socialpolitiken, det sociala arbetet ?
- Professionens uppdrag förändras - hur påverkas det sociala arbetet?
- Större maskor i det yttersta skyddsnätet/försvagad rätt till stöd och hjälp – fler i utanförskap?
- Barn och barns rättigheter – barn som begår brott?
- Ökat utanförskap, ökad polarisering, bristande tillit?

Öppen och tillgänglig!

- Tillit och förtroende är en grundläggande förutsättning för socialt arbete och för att socialtjänsten ska kunna fullgöra sitt uppdrag
- Kan direkt kopplas till goda "behandlingsresultat" och möjligheterna att nå de socialpolitiska målen
- Vetenskap och beprövad erfarenhet - ökad tilltro till professionen - vet vad de gör, vilka effekter och resultat som olika insatser ger, ökad tillit
- Professionen behöver ha handlingsutrymme att möta behoven hos den enskilde
- Respekt för den enskildes självbestämmande och integritet avgörande för tilliten och förtroendet

Akademikerförbundet SSR